Végső búcsú a Zobák-bányai gázkitörés áldozataitól

A komlói temetőben szerdán délután mély részvéttel kísérték utolsó útjára a múlt hét csütörtökön Zobák-bányaüzemben bekövetkezett tragikus kimenetelű gázkitörés három áldozatát, Horváth István vájárt, Rupa Róbert vájárt és Rizmayer László segédvájárt. A bányász-tiszteletadáson megjelentek a megye és Komló város párt-, állami és társadalmi szerveinek vezetői, a Mecseki Szénbánya Vállalat és a társüzemek képviselői.

Végső búcsút vettek lakóhelyükön a szerencsétlenség három másik áldozatától is. Füle Gyula vájárt Nagymányokon, Bartók József vájárt Váralján és Szász Mihály vájárt Bonyhádon helyezték örök nyugovóra.

Jövőre kötelező a talajvizsgálat

1979. január 1-től a húsz hektárnál nagyobb területtel rendelkező földhasználók kötelesek talajvizsgálatokat végeztetni. Az ezzel kapcsolatos előkészületekről tájékoztatta az újságírókat szerdán *Kovács* Imre, a MÉM növényvédelmi és agrokémiai központjának igazgatója. Elmondotta: a növénytermelési költségek több mint 40 százalékát teszi ki a műtrágyázás, a költségek csökkentése tehát fontos feladat. Annál inkább, mert miközben az elmúlt 15 évben 150 százalékkal nőtt a mezőgazdaság bruttó termelése, az ipari anyagok értéke már 4 és félszeresére növekedett.

A talajból vett mintákat az ország 12 kémiai központjában vegyelemzésnek vetik alá, és a talaj összetételére jellemző adatokat közlik a gazdaságokkal. A mezőgazdák az információ alapján számíthatják ki a helyes műtrágyaadatokat. Ily módon néhány év alatt várhatóan 20 százalékkal lehet növelni a vegyszerezés hatékonyságát.

A kisker-tulajdonosok számára lehetővé teszik területük szakmai felülvizsgálását. A talajmintákat két helyre küldhetik be: a fővárosban a Ménesi út 45. szám alá, vidéken pedig a ceglédi termelőszövetkezeti kémiai központba.

Új radioaktív arany izotópot állítottak elő Debrecenben

Dr. *Szalay* Sándor debreceni akadémikus és aspiránsa, Mohamed A. A. *Naim*, az alexandriai egyetem munkatársa egy mesterséges radioaktív arany izotópot állított elő, amelynek atomsúlya 203.

A természetben csaknem 300 stabil és radioaktív izotóp fordul elő, és a kutatók a világon megközelítőleg 1700 mesterséges radioaktív izotópot állítottak elő reaktorokkal, vagy nagy atomgyorsítókkal. A debreceni kutatóknak kis teljesítményű neutrongenerátorral sikerült előállítaniuk — rendkívül kis mennyiségben — az új izotópot.

Élelmiszerellenőrök tanácskozása

Országos értekezletet tartottak szerdán Budapesten az élelmiszeripari szakemberek. A tanácskozáson elmondták, hogy az élelmiszertörvény végrehajtása során korszerűsítik az élelmiszer-ellenőrzés egész rendszerét. Az ellenőrzési hálózat már nemcsak a kereskedelemben fejti ki tevékenységét, hanem a nyersanyagoktól kezdve a gyártás egész folyamatát végigkíséri, és ezzel eleve igyekeznek megakadályozni a hibás áruk forgalomba hozatalát.

A törvény végrehajtásával kapcsolatban átfogó információs rendszert dolgoztak ki: az eddiginél gyorsabban feldolgozzák a kapott adatokat, és az eredményt szélesebb körben ismertetik. Mindenekelőtt a lehető legrövidebb úton a gyártókkal közlik a minőségi kifogást, de ezzel egy időben a felügyeleti szervek is értesítést kapnak.

Tisztelt Szerkesztőség!

A barlanggyógyászat hazai lehetőségeiről

Dr. *Dongó* Pálnak lapjuk november 22-i számában megjelent, a barlanggyógyászatról szóló kitűnő összefoglaló cikkét szeretném még néhány hazai vonatkozású adattal kiegészíteni.

Talán a leglényegesebb szempont, amivel általában a tárgykörrel foglalkozó nemzetközi tanácskozásokon büszkélkedni szoktunk, az a tény, hogy *Magyarország az egyetlen ország, ahol a barlangterápiát hivatalosan elismerték*, és miniszteri rendelet határozza meg a gyógybarlang fogalmát, a kezelésekhez szükséges feltételeket. Ezt a nyugati országokban hiányolják a kérdéssel foglalkozó orvosok, elsősorban az NSZK-ban, ahol a cikkben már említett Klutert-barlangban ismertek fel első ízben bizonyos barlangok klímaviszonyainak kedvező gyógyászati hatását. Az ott már két évtizede folyó gyógykezeléseket azonban a hivatalos állami szervek nem ismerik el, és nem támogatják.

Az előbb említett előnyünkkel azonban szöges ellentétben áll, hogy távolról sem használjuk ki a rendkívül kedvező hazai természet adta lehetőségeket. A cikk említi ugyan a Béke-barlangot és a tapolcai barlangot, de itt is nagyon korlátozott a hasznosítás. Egyáltalán nincsen kihasználva a fővárosunkban kínálkozó rendkívüli lehetőség, amit már néhány éve ismertettünk, nevezetesen a *rózsadombi SZOT-üdülő alatti Malom-tó mögött felfedezett barlang*, mely a gyógyüdülő alatt vonul, és azzal egy mesterséges aknával, illetve felvonóval összekapcsolható lenne. Ez lehetővé tenné, hogy a gyógyüdülőbe beutaltak szobájukból nemcsak közvetlenül a barlangba, hanem onnan föld alatt a Lukács-fürdőbe is eljuthassanak. Természetesen az ORFI betegei számára is hozzáférhető lenne a barlang. A részletes tervet annak idején az Országos Természetvédelmi Hivatal megbízásából a Bányászati Tervező Intézet elkészítette, de érdembeli megtárgyalására eddig nem került sor, holott megvalósítása nemcsak hazai betegeink, de *gyógy-idegenforgalmunk szempontjából is rendkívül jelentős lenne.*

Ugyancsak fővárosunk gyógyászati és gyógy-idegenforgalmi lehetősége rejlik abban a közelmúltban elkészített, a *Gellérthegy belsejében vonuló egy kilométer hosszú tárában*, melyet ugyan termálvízszerzés céljából létesítettek, de *klimatikus viszonyai* (magas hőmérséklete, radon- és páratartalma stb.) *szinte azonosak a híres bad-gasteini gyógytárókkal*, ahol mozgásszervi betegeket kezelnek. Bad-Gastein így lett Ausztria egyik gyógy-idegenforgalmi gócpontja.

A gellérthegyi tárában rejlő nagy gyógyászati lehetőségeket az 1972. évi nemzetközi barlangterápiai szimpozion alkalmából nálunk tartózkodó bad-gasteini orvosok és mérnökök egyöntetűen elismerték.

Meg kell végül említeni, hogy az idén Ausztriában tartott szimpozionon nagy elismeréssel vették tudomásul a magyar szakemberek e téren kifejtett erőfeszítéseit, kutatási eredményeit, és bizonyos módszertani javaslatainkat is elfogadták. A legközelebbi barlangterápiai szimpoziont az NSZK-ban rendezik, kifejezetten *azzal a céllal, hogy ott a szocialista országokban elért eredményeket, hivatalos állásfoglalásokat ismertessük*, és ezzel az ottani hivatalos körök kedvezőbb hozzáállását befolyásoljuk.

Örömmel közölhetjük még, hogy értesülésünk szerint az Országos Környezet- és Természetvédelmi Hivatal most javaslatot készít, melynek értelmében az Egészségügyi Minisztériummal és társadalmi vonalon a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulattal megvizsgálják a hazai barlanggyógyászat fejlesztésének a lehetőségeit, feltárják ennek anyagi és szakmai feltételeit, meghatározzák az egységes kutatási irányelveket és a szakemberek *szervezett együttműködésének* feltételeit.

Dr. Kessler Hubert

I vagy Y

Szívesen olvastam lapjukban *Bakos József* érdekes cikkét „I vagy ipszilon?" címmel. Nagyon érdekes volt a hozzá idézett sok aktuális és szellemes versidézet is. Felhívom a szerző figyelmét, hogy a magyar családnevek szövégi, úgynevezett záró hangjában szereplő „y" betűt sokszor még hagyományt követőnek sem tekinthetjük. Gondoljunk csak arra, hogy — a két világháború között — történt névmagyarosítások igen tekintélyes részét „y" végződéssel engedélyezték.

Rá kell még mutatnom arra az általánosan elterjedt téves felfogásra is, miszerint a családnév „y" végződése a nemesség jelzője, s hogy a nem nemesek csak „i" végződéssel írhatják nevüket. Ezzel szemben köztudott, hogy régi nemes, főrendű és fejedelmi családok (Rákóczi, Teleki, Béldi, Széchenyi stb.) mindenkor „i" végződéssel írták nevüket. (Lásd: dr. Gerő József: „A nemesség" című könyvét, 1938. kiad.) De számos példát lehetne idézni a vonatkozó Kempelen kódexből is (1911. kiadás, sajnos csak a „B", „C" és „D" betűs könyvek vannak birtokomban), így a gömöri származású Bellényi, a makfalvi Bélteki, számos Bereczki, a Császári (leszármazására vonatkozó adatok a gr. Teleki levéltárban Marosvásárhelyt találhatók), a gyarmati és magyarcsékei Dáni, az ugocsi Dani alias Bokor (régi felvidéki görög katolikus család), az égei Égei (Udvarhely megyei székely család). Oldalakon át lehetne folytatni a fenti Kempelen kódexekből vett írásokat.

Nagyszebeni János

SPORT

Labdarúgó MNK

Szerdán a legjobb 32 közé jutásért mérkőztek az MNK-ban még versenyben levő labdarúgócsapatok. A legnagyobb meglepetés, hogy az MTK-VM kiesett a balassagyarmatiakkal szemben. Érdekesebb eredmények (vastag betűvel a továbbjutott csapat neve):

Ferencváros—Noval Tsz SK 11:0 (6:0), összesítésben 14:0. MTK-VM—**Balassagyarmati SE** 0:0, összesítésben 0:2. **Ü. Dózsa**—Tállyai Építők 8:3 (6:0), összesítésben 10:5. **Székesfehérvári MÁV Előre**—Dunaújvárosi Építők 2:2 (2:0), összesítésben 7:2. **Videoton**—Óbuda Tsz 8:0 (5:0), összesítésben 8:1. **Dunaújvárosi Kohász**—Paksi SE 3:2 (1:1), összesítésben 6:3. **Békéscsabai Előre Spartacus**—Battonyai Szövetkezetek SE 8:1 (3:0), összesítésben 13:1. **Csepel**—Tápiószecsői SK 9:1 (2:1), összesítésben 12:3. **Vasas**—Szokolyai ESE 13:1 (5:1), összesítésben 17:3. Romhányi SK—**Bp. Vasas Izzó** 2:2 (1:1), összesítésben 3:5. **Diósgyőri VTK**—Szolnoki MTE 3:1 (1:1), összesítésben 3:1. **Sellye—Pécsi MSC** 1:1 (1:0) összesítésben 3:4. **Zalaegerszegi TE**—Balki MEDOSZ 8:1 (3:1), összesítésben 14:1. **Rába ETO**—Soproni Postás 14:0 (5:0). Az első mérkőzés elmaradt, a soproni visszavágóra tavasszal kerül sor. **Tatabányai Bányász**—22. sz. Volán 2:0 (1:0), összesítésben 3:1. **KOMÉP SC**—Honvéd Rákóczi SE 2:1 (0:0), összesítésben 5:3. **MÁV DAC**—Győri Dózsa 3:2 (2:0), összesítésben 3:2. **Leninvárosi MTK**—Ózd 4:2 (2:1), összesítésben 7:3. **Debreceni MTE**—Nyíregyházi Vasutas Spartacus 4:1 (3:0), összesítésben 5:1. **Bp. Spartacus**—Budafoki MTE 5:1 (2:0), összesítésben 5:1. **Haladás**—Rábatótfalusi SK 4:1 (3:0), összesítésben 9:2. **Salgótarján**—Nagybátony 11:0 (4:0), összesítésben 17:4.

SPORTNAPLÓ

Az országos sakkbajnokságon a 9. forduló után a férfiak mezőnyében Pintérnek 7, Faragónak 6, Rigónak 5,5 pontja van. A női bajnokságon Ivánka és Porubszky 7—7 ponttal vezet, Finta 6,5 ponttal harmadik.

Nemzetközi gyorskorcsolyázóverseny kezdődött szerdán a városligeti műjégen. Negyven román és lengyel gyorskorcsolyázó állt rajthoz a magyarok mellett. Az 500 m-es távon a román Koros 40,70 mp-cel, illetve a nők versenyében a lengyel Bruzgo győzött 47,02 mp-cel.

A skót rendőrség nyomoz az Edinburgh-ban megrendezett atlétikai verseny tiszteletdíjainak ügyében. Az „amatőr" atléták túlságosan nagy összegeket kaptak, persze titokban. A nemzetközi szövetség különbizottságot alakított az ügy kivizsgálására.

Négy amerikai úszó is részt vesz a Bp. Honvéd és a KSI pénteken kezdődő nemzetközi versenyén. Négyük közül csak a 17 éves Matsuda vett részt az idei VB-n.

Rigából Vlagyivosztokba gyalogolt Georgij Busujev szovjet nyugdíjas. A több mint tízezer kilométeres utat nem egész nyolc hónap alatt tette meg. Busujev huszonkét kilós hátizsákot cipelt magával, nyugdíját útközben a turistaklubok irodáiban vette föl. Vlagyivosztokból már nem gyalog, hanem repülőgépen tért haza, az orvosok véleménye szerint egészségesen, sőt megfiatalodva.

A Liverpool labdarúgó-csapata Brémában vendégszerepelt és barátságos mérkőzésen 1:1 arányú döntetlent ért el a Werder Bremen ellen.

Tovább folyik az argentin labdarúgó-válogatott kiárusítása. A Manchester United egymilliós fontért kívánja megvásárolni Buenos Airesből Fillol kapust és a hátvéd Passarellát.

A Statisztika nyolcszoros BEK-győztes női asztaliteniszcsapata csütörtökön Duisburgban vívja az Európa Kupa negyeddöntőjét. NSZK—Magyarország mérkőzésnek is megfelel ez az összecsapás, mert ez a két együttes adja a két országban a válogatott csapatot.

A vízilabda Világ Kupa első tornáját, a jövő év tavaszán Jugoszlávia rendezi. Olaszországot, Magyarországot, a Szovjetuniót, Romániát, az NSZK-t, Bulgáriát, az Egyesült Államokat és természetesen Jugoszláviát hívták meg.

Claudio Coutinho, brazil labdarúgó szövetségi kapitány a világbajnokság óta a Flamengo edzését irányítja. A Flamengo bajnokságot nyert, s ezért a klub az edző havi háromezer dolláros fizetését ötezer dollárra emelte. Szó van róla, hogy újra Coutinhót bízzák meg a brazil válogatott világbajnoki felkészítésével.

Belgrádba került a KK

Partizán—Bp. Honvéd 1:0 (0:0)

Belgrádban hatezer néző előtt, szakadó esőben játszották le a labdarúgó Középeurópai Kupa döntőjét. Eredetileg estére tervezték a mérkőzést, de az áramkorlátozás miatt kénytelenek voltak kora délután rendezni a döntőt. Miután az elsőségért küzdő két csapatnak zsúfolt a programja, a Partizán és a Bp. Honvéd úgy egyezett meg, hogy *nincs visszavágó*, tehát a belgrádi eredmény dönt. A hazai környezetben a Partizán 1:0 (0:0) arányban győzött és így Újvidékről nem Budapestre, hanem Belgrádba került a Közép-európai Kupa.

A Honvéd tartalékosan játszott, hiányzott *Pintér, Gyimesi, Kozma* és *Bodonyi*. A Partizán szintén nélkülözte három standard játékosát. *Gujdár — Paróczai, Kocsis, Nagy, Varga I. — Pál, Varga II., Lukács, Póczik — Weimper, Geiger (Szegő)* összetételben szerepelt a Bp. Honvéd és a játék elején támadásba lendült. Az első negyedóra elteltével a jugoszlávok kerültek fölénybe, néhány nagy helyzetet is kialakítottak, mégis a Honvéd állt közelebb a gólszerzéshez. A 45. percben Póczik ugyanis több méteres előnyhöz jutott a védőkkel szemben, a kapus is későn mozdult ki, de Póczik mellé rúgta a labdát.

A szünet után nagyon aktívan támadott a Partizán, és amint *Márkus* Gyula, az MTI belgrádi tudósítója írta, a 64. percben *Kocsis a bűntető területen szabálytalanul akadályozta a balszélső Klincsarszkit.* A 11-esből *Trifunovics* szerezte meg a Partizán KK-győzelmét jelentő gólját.

Továbbjutottak a Honvéd kézilabdázói

Egy-egy kupamérkőzésen, nagyjából egyenlő ellenfelek között a higgadtságnak, a nyugalomnak sokszor nagyobb szerep jut, mint a játéktudásnak. A Budapesti Honvéd tegnap este a Körcsarnokban négygólos hátrányt hozott be jugoszláv ellenfelével szemben — érdekes körülmények között.

Úgy indult a Bp. Honvéd—Zseljeznyicsar Szarajevo BEK-mérkőzés, hogy nincs sok esélye a magyar bajnokcsapatnak a továbbjutásra. Gólra góllal válaszoltak a szarajevóiak, s ráadásul sokkalta nyugodtabban adogatták a labdát, mint a Bp. Honvéd. Persze, könnyű helyzetben voltak, mert ekkor még birtokukban volt az otthon szerzett előny.

A magyar csapat erőlködött, de rengeteg idegességre való átadási hiba jellemezte a játékukat. Úgy is mondhatni, hogy a kézilabdázás alapelemeinél vétettek a magyar játékosok, miközben a továbbjutásra áhítoztak.

Szünetig így kétgólos vezetést szereztek (11:9), a hátrány felét hozták be tehát. A második játékrészben már játszott is a Bp. Honvéd. Most már szép akciók után lőttek a játékosok gólokat. Először 18:13-nál vezettek annyira, amennyi elegendő lett volna a legjobb nyolc közé jutáshoz. Ettől kezdve a magyar csapat volt a nyugodtabb. Bár most is előfordultak az első félidőben jellemző hibák, csakhogy számuk jóval kevesebb volt.

A mérkőzés utolsó néhány perce rendkívül izgalmas volt, egy kihagyott hétméteres s egy kimaradt helyzet tette azzá. A jugoszlávoknak így esélyük lett az egyenlítésre. Végül ez nem sikerült nekik, maradt a továbbjutást jelentő ötgólos előny. És hogy az idegeknek mennyire szerepük van egy-egy kupamérkőzésen, arra jellemző, hogy a lefújás után a kiesett csapat játékosai verekedést provokáltak. Harminc valahány perc elegendő volt tehát hozzá, hogy elveszítsék higgadtságukat, nyugalmukat — a sportszerűség rovására.

A Honvéd tehát 22:17 (11:9) arányban győzött. A magyar gólokat *Szabó* (8), *Kenyeres* (4), *Kőszegi* és *Kocsis* (3—3), *Őri* és *Kovács* (2—2) dobták.

(malonyai)

A Magas-Tátra hegyvilága

A Medicina Könyvkiadótól derék munka volt a képekkel, térképpel illusztrált, 630 szövegoldalas Magas-Tátra hegymászó- és útikalauz kiadása. Ma már oly sűrű a Tátra felé irányuló magyar turistaforgalom és oly szépen fejlődnek a magyar hegymászók, hogy érdemes volt ilyen nagy terjedelemben megjelentetni ezt a kiváló munkát.

A szerző, dr. *Komarnicki* Gyula, már nem él. Nem sokkal 90. születésnapja után halt meg. Amint dr. *Dezsényi* János, a Magyar Földrajzi Társaság hegymászószakosztályának elnöke írta, Komarnicki Gyula 65 éven át gyűjtötte a Tátrára vonatkozó adatokat. A most megjelent kalauz elődjét 1926-ban készítette Komarnicki Gyula, négy kötetben, *Turistaság és alpinizmus* címen. Első ismertető könyve a Tátráról, 1914-ben jelent meg. Nála avatottabb szerzőt igazán nem találhatott volna a kiadó.

Halála után *Bucsek* Henrik, a Tátrát kiválóan ismerő magyar hegymászó rendezte sajtó alá a munkát. Egyrészt a kiadó igényeinek megfelelően harmadára csökkentette az eredeti terjedelmet, másrészt pedig részben Komarnicki jegyzetei, részben saját ismeretanyaga alapján kiegészítette a könyvet, megírva a mintegy 50 oldalas bevezető részt a gyakorlati tudnivalókkal.

Komarnicki Gyula a lehető legáttekinthetőbben mutatja be kontinensünk egyik legszebb hegyvidékét. Kalauzát jól alkalmazhatja, aki életében először jár magasabb csúcsok között, és használhatja a képzett hegymászó is. Az egyes útvonalakat, túrákat 0—VI. fokozattal jelzi. A 0 jelzésű mintegy 180 útvonal semminemű hegymászótudást nem igényel, a 250 I-es jelű alapfokú képzettséget követel meg. Még 750 útvonal leírása található a könyvben; ezek II—VI. fokozatúak, s azoknak ajánlják csupán, akik már jártasak a hegymászásban.

Az elnevezések négy nyelven — szlovákul, magyarul, lengyelül és németül — szerepelnek, tehát kizárható mindenfajta félreértés, és segítségükkel könnyebben szerezhetők információk a helyszínen.

Komarnicki Gyula így ír 1976-ban keltezett előszavában: „... *Mennyi boldog órát szerzett munka közben a képzelet szárnyain újból bejárni azt a világot, amely egykor mindent jelentett számomra, és mily ösztönzőleg hatott az a tudat, hogy munkámmal talán hasznára tudok lenni a magas hegyekért lelkesedők mind jobban terebélyesedő táborának.*"

Komarnicki Gyula munkájánál hasznosabbat senki nem adhatott volna a Magas-Tátra magyar vendégeinek.

(zsolt)

Az OSC a Szuper Kupáért

Eddig a *Mladost Zágráb*, a *CSZKA Moszkva* és az *FTC* nyerte el a vízilabdázók Szuper Kupáját. Ezért a kupáért minden évben a BEK- és a KEK-győztes mérkőzik. Most szombaton Ljubljanában az OSC a *KPK Korcula* ellen játszik. A jugoszlávok idén az FTC előtt nyerték el a Kupagyőztesek Európa Kupáját, az OSC az elmúlt hét végén Barcelonában vívta ki a BEK-elsőséget. Az orvosegyetemisták csapata a kedvezőtlen időjárás miatt csak késve érkezett haza Budapestre, tehát a jugoszlávok a szombati Szuper Kupa-döntőn nemcsak a hazai pálya előnyét élvezik, hanem ráadásul meglehetősen fáradt ellenfelet is kapnak.

Dr. *Frenkl* Róbert, az OSC ügyvezető elnöke bízik benne, hogy a csapat játékosai tartják az utóbbi időkben tőlük megszokott kitűnő formát. Frenkl dr. úgy véli, hogy a BEK és a KEK lényegesen *fontosabb* torna, mint az inkább látványosság- és attrakciószámba menő Szuper Kupa-döntő (ebben igaza van), de ennek ellenére a magyar együttes feltétlenül el szeretné hódítani ezt a trófeát.